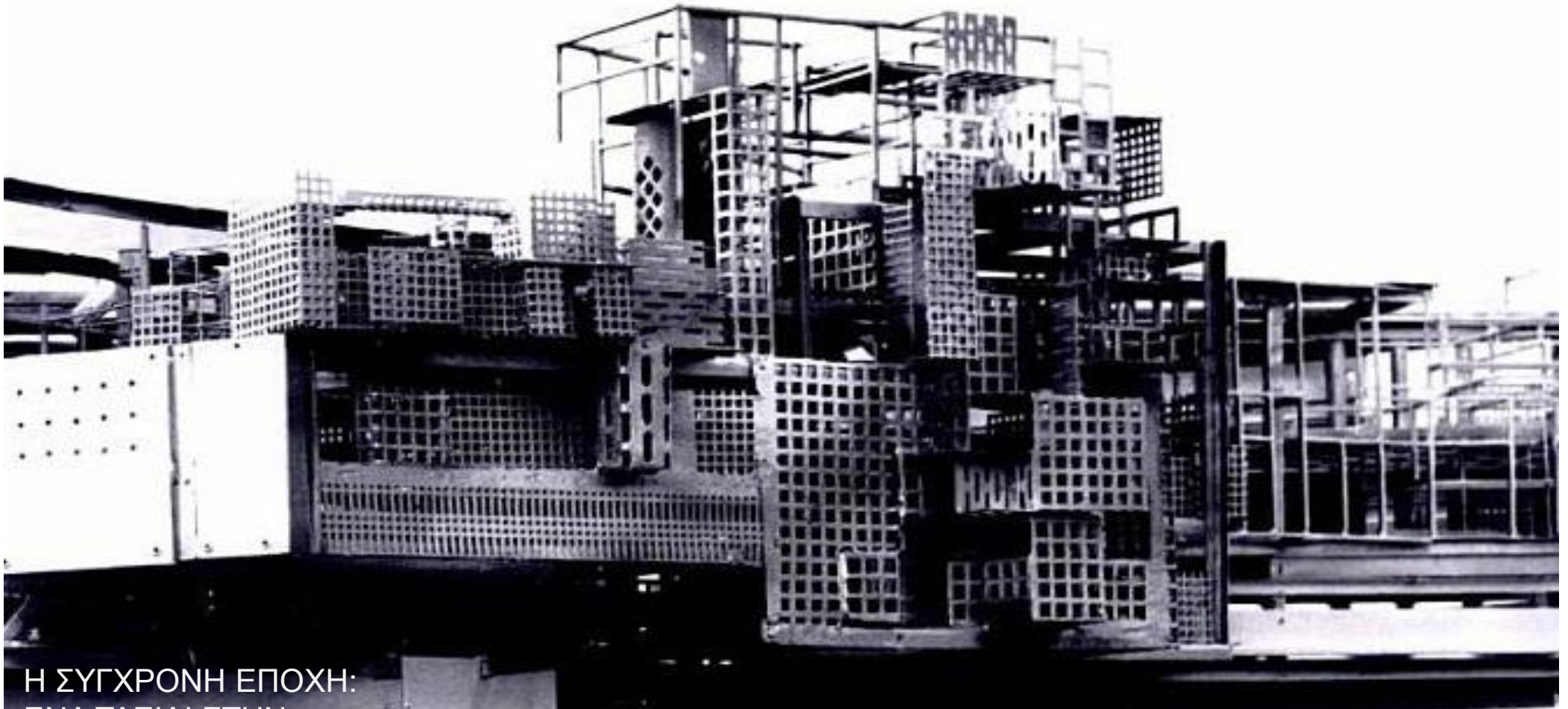

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΟΥΤΟΠΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ:
ΕΝΑ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΟΥΤΟΠΙΑ

ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ – ΙΩΝ ΤΕΡΖΟΓΛΟΥ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ: ΜΠΑΡΔΑΚΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
ΑΜ: 04105661

Διάλογοι Φιλοσοφίας και
Αρχιτεκτονικής: Έννοιες
και θεωρίες από την
‘Αναγέννηση’ έως την
‘Αποδόμηση’

Γενικά

Ο όρος

Ο όρος ουτοπία πρωτοεμφανίζεται το 1516 στο έργο του φιλόσοφου Thomas More. Προέρχεται από την ελληνική λέξη "τόπος" με το πρόθεμα "ου" και συμβολίζει τον μη υπάρχοντα τόπο.

Γενικά

Ο More επιδίωκε τη δημιουργία ενός τέλειου κοινωνικού συστήματος ξεκινώντας από τις αρχές της δικαιοσύνης, της ισότητας και της αδελφότητας, ένα κοινωνικό σύστημα θεμελιωμένο στις ανθρωπιστικές αρχές με σκοπό να καταπολεμηθεί η αδικία. Ως ουτοπία χαρακτηρίστηκε και η Ατλαντίδα του Πλάτωνα στην «Πολιτεία», η οποία παρά τον αριστοκρατικό της χαρακτήρα περιέχει κοινοκτημονικές αντιλήψεις. Στους νεότερους χρόνους στη σφαίρα της πολιτικής ουτοπίας κινείται τόσο η «Πολιτεία του ήλιου» του Tommaso Campanella (1602), όσο και η «Νέα Ατλαντίδα» του Francis Bacon (1623). Γενικά η ουτοπία αναφέρεται σε μια υποθετική ιδανική κοινωνία, έχει χρησιμοποιηθεί όμως και για να περιγράψει πραγματικές κοινωνίες που ιδρύθηκαν με σκοπό την εφαρμογή ουτοπικών ιδεών. Το επίθετο «ουτοπικός» αναφέρεται σε καλοπροαίρετες (κοινωνικές, οικονομικές ή πολιτικές) αλλά απίθανες προτάσεις, ή τουλάχιστον σε προτάσεις που είναι πάρα πολύ δύσκολο να εφαρμοστούν. Πολλές φορές η ουτοπία δείχνει ένα δρόμο, μια πορεία, ένα όραμα που μπορεί να πραγματοποιηθεί μελλοντικά, όταν αλλάξουν οι ιστορικές συνθήκες, οι οποίες στο παρόν την κάνουν να μοιάζει με «ου τόπο». Για αυτό ο ρόλος της ουτοπίας είναι περισσότερο κοινωνικοπρακτικός παρά γνωστικός: ο ουτοπιστής εξεγείρεται εναντίον αυτού που υπάρχει και υποδεικνύει δυνατότητες υπέρβασης εκεί όπου η ψυχρή λογική δεν βλέπει ακόμα διέξοδο.

Η Νέα Ατλαντίδα του Francis Bacon, μαζί με την Ουτοπία (1516) του Sir Thomas More και την Πολιτεία του ήλιου (1602) του Tommaso Campanella, αποτελούν την τριάδα των κορυφαίων έργων ουτοπίας της Αναγέννησης. Πρότυπό τους, η Πολιτεία του Πλάτωνα.

Thomas More, ουτοπία.

Γραφιστική αναπαράσταση της Ατλαντίδας.

Η πολιτεία του Ήλιου του Ιταλού φιλοσόφου Tommaso Campanella.

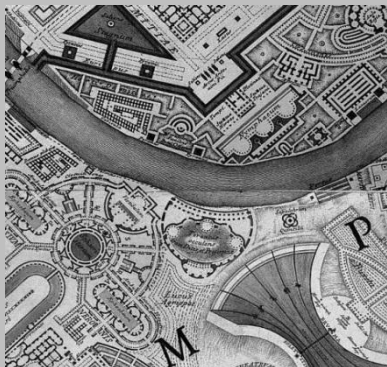

Francis Bacon, η νέα Ατλαντίδα.

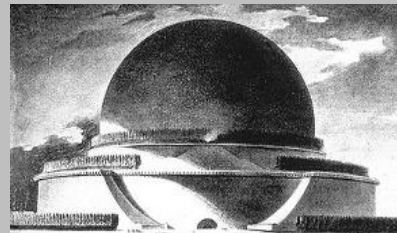
Ουτοπική σκέψη και αρχιτεκτονική

Ουτοπικοί οραματισμοί

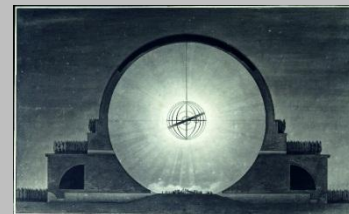
Η ουτοπική σκέψη δεν άργησε να εμφανιστεί και στην αρχιτεκτονική. Οι αρχιτέκτονες, από την περίοδο του νεοκλασικισμού, είχαν εκφράσει μη πραγματοποιήσιμες πρακτικές με χαρακτηριστική περίπτωση αυτή του Piranesi. Κατά τον 18ο αι. οι αστικοί οραματισμοί του Boullée με το «Κενοτάφιο του Isaac Newton» και του Claude-Nicolas Ledoux με την «Ιδανική Πόλη» αποτέλεσαν προτάσεις των οποίων ο ουτοπικός χαρακτήρας οφειλόταν στην ανεπάρκεια κατασκευαστικής υποδομής για την υλοποίησή τους. Μετέπειτα, στις αρχές του 19ου αι. ουτοπικές προτάσεις παρουσιάστηκαν από τους Robert Owen και Charles Fourier, ενώ στα τέλη του ίδιου αιώνα κάνουν την εμφάνισή τους «Η Κηπούπολη» του Ebenezer Howard και «Η Βιομηχανική Πόλη» του Tony Garnier. Με το πέρασμα στον εικοστό αιώνα, και την περίοδο ακμής του Μοντερνισμού, αίσθηση προκαλεί η πολεοδομική κλίμακας πρόταση του Le Corbusier για το Αλγέρι το 1930 ενώ αρκετά αργότερα, το 1962 ο Buckminster Fuller με τον γεωδαιτικό θόλο πάνω από το κέντρο του Μανχάταν εισάγει ένα καινούργιο ύφος στους ουτοπικούς οραματισμούς. Παράλληλα, ο Ιαπωνικός Μεταβολισμός με τις οραματικές μεγαδομές του κατά τη δεκαετία του '60 συγχρονίζεται και αλληλεπιδρά με τις ουτοπικές προτάσεις που θα παρουσιαστούν στην συνέχεια της έρευνας αυτής.

Campo Marzio, Piranesi.

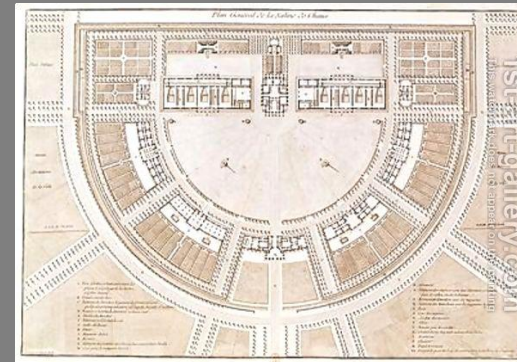

Το πρώτο σχέδιο του κενοταφίου του Νεύτωνα από τον Boullée.

Το δεύτερο σχέδιο του Boullée.*

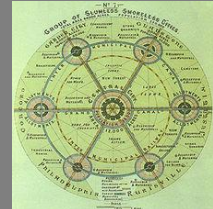
*(Το κενοτάφιο του Νεύτωνα. Φέρεται να αναπαριστά τη γη, περιγράφοντας τον ηλιοκεντρικό κόσμο του Κοπέρνικου.)

Η ιδανική πόλη του Claude-Nicolas Ledoux.

Robert Owen – Charles Fourier (πάνω και κάτω εικόνα)

Η κηπούπολη του Ebenezer Howard (επάνω εικόνα)

Η βιομηχανική πόλη του Garnier.

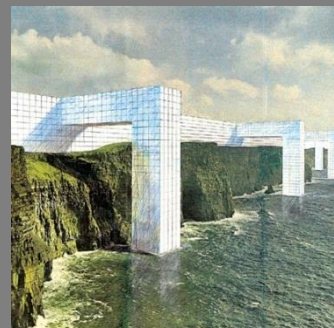
Κοινωνικοπολιτικό κλίμα

Το κλίμα της εποχής

Από την αρχή της δεκαετίας του '50 η Ευρώπη αρχίζει να ανοικοδομείται. Με την βιομηχανική ανάπτυξη και την τεχνολογική άνοδο εμφανίζεται ένα κλίμα αισιοδοξίας. Όσον αφορά στην αρχιτεκτονική, το Μοντέρνο κίνημα περνάει στο περιθώριο μετά τη δριμύτατη κριτική που δέχεται από την ομάδα Team X στο τελευταίο CIAMX στο Dubrounic το 1956. Με αυτήν την ανατροπή η αρχιτεκτονική σκέψη αποδεσμεύεται από την ορθολογιστική αντίληψη του Μοντερνισμού και ο διάλογος διευρύνεται. Σε αυτά τα πλαίσια και βασισμένες στην εξιδανίκευση της τεχνολογία, κάνουν την εμφάνιση τους η Spatial city Yona Friedman και η New Babylon του Constant. Αυτές οι δύο ουτοπικές πολεοδομικές προτάσεις κάνουν την παραδοχή ότι η υψηλή τεχνολογία είναι μελλοντικά δεδομένη, οπότε υπό αυτή τη συνθήκη είναι εν δυνάμει πραγματοποιήσιμες. Λίγα χρόνια αργότερα, στις αρχές της δεκαετίας του '60, η τεχνολογική αυτή άνοδος έχει ήδη καθιερώσει τους νόμους της παραγωγής και της κατανάλωσης. Η κοινωνία, που ασυναίσθητα τους έχει αποδεχτεί, μετατρέπεται σταδιακά σε μία καταναλωτική κοινωνία, χωρίς να το συνειδητοποιεί. Εναρμονισμένη σε αυτή τη κατάσταση και μέσα σε ένα κλίμα όπου η Pop Art αντιδρούσε ειρωνικά απέναντι στις κοινωνικές δομές που διαμόρφωναν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, εμφανίζεται η αγγλική ομάδα Archigram και προτείνει νέο-φουτουριστικές απόψεις που συνδέονται στενά με το έργο του αμερικανού αρχιτέκτονα Buckminster Fuller, χρησιμοποιώντας στο όραμα τους την υψηλή τεχνολογία. Οι αρνητικές επιπτώσεις της τεχνολογίας δεν αργούν να κάνουν την εμφάνιση τους. Από τα μέσα της δεκαετίας του '60 ένας νέος κύκλος αστάθειας αναστατώνει την κοινωνία. Η κλιμάκωση του ψυχρού πολέμου, μεταξύ της Αμερικής και της Σοβιετικής ένωσης, έχει χωρίσει τον κόσμο σε δύο σφαίρες επιρροής και εντείνει το φόβο ενός πυρηνικού πολέμου. Η κρίση της Κούβας (1962), ο πόλεμος στο Βιετνάμ (1965-75), αλλά και το γενικευμένο συντηρητικό πνεύμα προκαλούν την αντίδραση της κοινωνίας. Αυτή εκφράζεται μαζικά από τους νέους της εποχής με το αντιπολεμικό κίνημα, το κίνημα των Hippies και την σεξουαλική απελευθέρωση. Παράλληλα το φοιτητικό κίνημα στο Παρίσι το Μάη του '68 έχει αναταράξει την κοινωνία, παίρνοντας διαστάσεις επανάστασης. Μέσα σε λίγα χρόνια, η ιδιωτική και δημόσια ζωή έχει αλλάξει ριζικά. Μαζί της, η τεχνολογία και ο καταναλωτικός πολιτισμός τίθενται υπό αμφισβήτηση. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, το 1966 εμφανίζονται από την Ιταλία οι ομάδες Superstudio και Archizoom, παρουσιάζοντας τις αρνητικές ουτοπικές προτάσεις τους, για να ασκήσουν κριτική στις αξίες της υλιστικής και καταναλωτικής εποχής τους.

Ο γαιωδετικός θόλος του Buckminster Fuller (1962).

Το *Συνεχές Μνημείο* των Superstudio

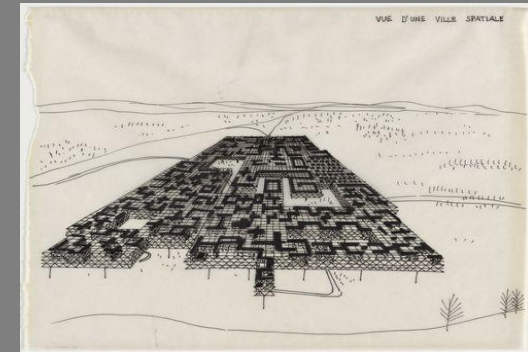

Archigram.

Χαρακτηριστικές ουτοπικές προτάσεις

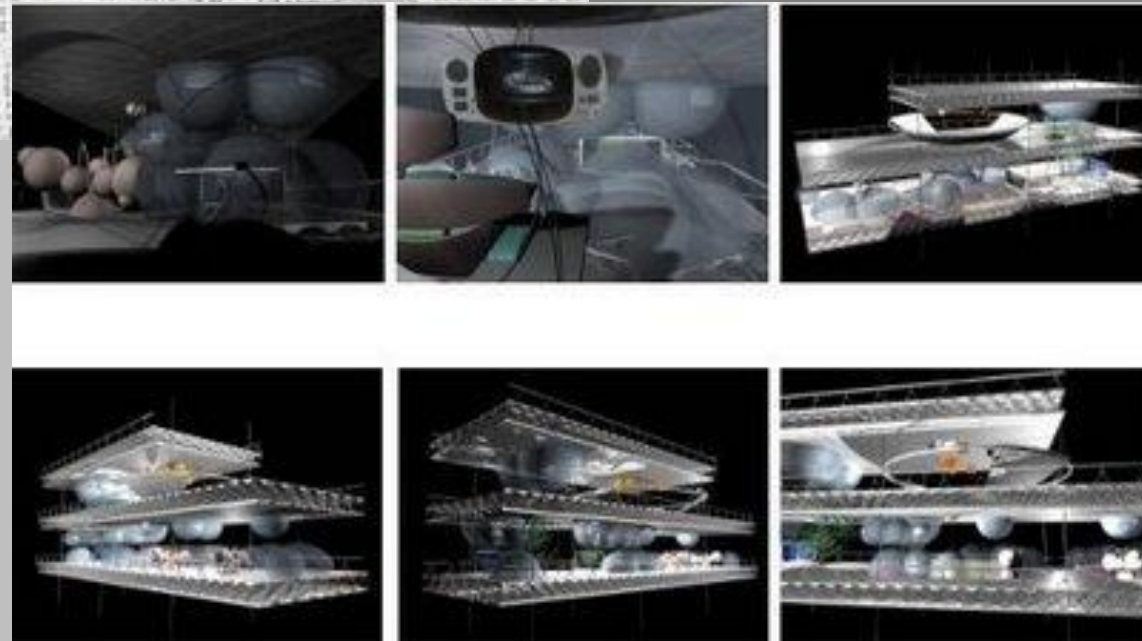
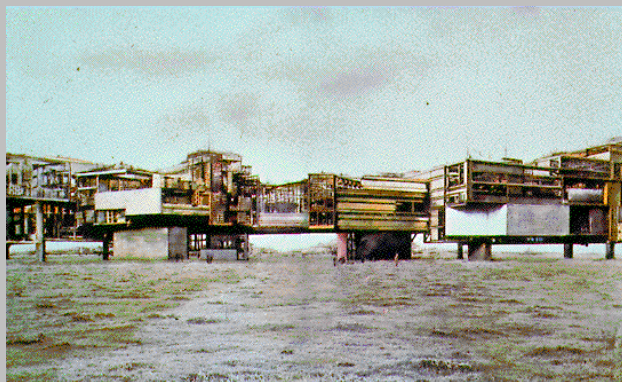
Αρχικά οι Yona Friedman και Constant παρουσιάζουν ουτοπικές προτάσεις τις οποίες θεωρούν εν δύναμη πραγματοποιήσιμες, οι Archigram με τη χρήση υψηλής τεχνολογίας ασχολούνται περισσότερο με ειρωνικές εκδοχές επιστημονικής φαντασίας παρά με το σχεδιασμό λύσεων που θα ήταν ικανές να πραγματοποιηθούν και να αφομοιωθούν από την κοινωνία, ενώ οι Superstudio και οι Archizoom παρουσιάζουν μία ουτοπία καθαρά κριτική. Μένοντας κυρίως στο κατά πόσο “μη-ουτοπικές” ή τουλάχιστον επικοδομητικές είναι οι προτάσεις που κατατεθήκαν στο δεύτερο μισό του προηγούμενου αιώνα αλλά και στο κατά πόσο έχουν σχέση μεταξύ τους αλλά και με τη μοναδική ουτοπική πρόταση Έλληνα αρχιτέκτονα, αυτή της Ηλεκτρονικής Πολεοδομίας του Τάκη Ζενέτου θα αναλυθούν οι προτάσεις των Friedman και Constant και θα γίνει μια σύντομη παρουσίαση της πρότασης του Τ. Ζενέτου. Η ανάλυση των προτάσεων γίνεται με χρονολογική σειρά έτσι ώστε να γίνει διακριτό, πως επηρεάστηκε ο καθένας από τα πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα της περιόδου 1956 με 1974 που έλαβαν χώρα οι προτάσεις.

Περίπτωση 2: Yona Friedman

Περίπτωση 3: Τ. Ζενέτος

Περίπτωση 1: Constant

Constant – New Babylon

Περίπτωση 1

Την ίδια περίοδο με τον Yona Friedman, ο Constant Nieuwenhuys, ένας Ολλανδός καλλιτέχνης, επεξεργάζεται μία άλλη πολεοδομική ουτοπία την New Babylon. Σε αυτήν την ουτοπική πρόταση, ο Constant βασίζεται στη χρήση της υψηλής τεχνολογίας και του αυτοματισμού ως τα μοναδικά μέσα παραγωγής αγαθών, για να απαλείψει την ανθρώπινη εργασία και να αποδώσει έτσι, την παγκόσμια, καθολική και ισότιμη ελευθερία μεταξύ των ανθρώπων. Δεδομένης της ραγδαίας τεχνολογικής ανάπτυξης της εποχής του, ο ίδιος υποστηρίζει ότι δεν αποτελεί ουτοπία αλλά μία μελλοντική πρόβλεψη. Η επεξεργασία της New Babylon είναι σταδιακή από το 1956 έως το 1969 και ακολουθεί την εξελικτική πορεία του Constant αποτυπώνοντας τις αλληλεπιδράσεις του με τον κοινωνικό του περίγυρο και τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες της εποχής του.

Από τα τέλη της δεκαετίας του '40, ως νέος καλλιτέχνης με επαναστατική αντίληψη, ο Constant, συμμετέχει σε ομάδες και ρεύματα καλλιτεχνών που αναζητούν τη γνήσια και ανατρεπτική παρουσία της τέχνης στην ζωή. Πιο συγκεκριμένα, το 1948 υπήρξε ιδρυτικό μέλος της ομάδας Cobra, η οποία όμως μετά από τέσσερα χρόνια αξιόλογης δραστηριότητας, σε μία κρίση να προσδιορίσει την πολιτική της δράση και ταυτότητα, διαλύεται το 1952. Στο Πρώτο Παγκόσμιο Συνέδριο Ελεύθερων Καλλιτεχνών που έγινε στην Alba της Ιταλίας, το 1956 ακούει για πρώτη φορά την έννοια της ενιαίας πολεοδομίας και στρέφει το ενδιαφέρον του προς αυτήν την κατεύθυνση κάνοντας τις πρώτες σκέψεις από τις οποίες θα προκύψει μετέπειτα η New Babylon. Την ίδια χρονιά εισχωρεί στο Κίνημα για ένα Φανταστικό Bauhaus και κατόπιν, το 1958 γίνεται μέλος της Καταστασιακής Διεθνούς η οποία σχηματίζεται μετά την συγχώνευση της Λεττριστικής Διεθνούς, του Κινήματος για ένα Φανταστικό Bauhaus και της Ψυχογεωγραφικής Επιτροπής του Λονδίνου.

Το 1960, ο Constant παραιτήθηκε από την Καταστασιακή Διεθνή αλλά συνεχίζει να ασχολείται με τη New Babylon και την άνοιξη του ίδιου χρόνου εκθέτει τα πρώτα μοντέλα στη Van de Loo Gallery στην πόλη Essen της Γερμανίας. Μετά την έκθεση αυτή αρχίζει την γραπτή περιγραφή της New Babylon σε ένα χειρόγραφο με τίτλο "New Babylon - Skizze zu einer Kultur" (New - Babylon: Περιγράφοντας ένα Πολιτισμό) το οποίο ολοκληρώνεται το 1965 χωρίς ποτέ όμως να εκδοθεί. Μέσα σε αυτό το κείμενο ο Constant αποτυπώνει την ζωή στη New Babylon τόσο από την άποψη της δραστηριότητας και της συμβίωσης των κατοίκων της, όσο και από την άποψη του χώρου και της κατασκευής της.

The New Babylon,
η ουτοπική
ιδέα του
Ολλανδού
καλλιτέχνη.

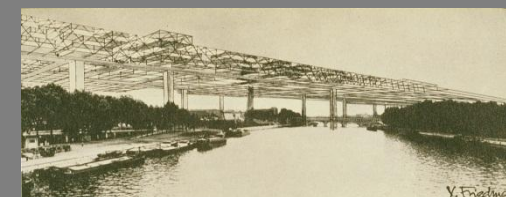
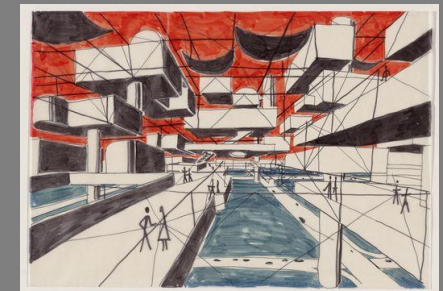
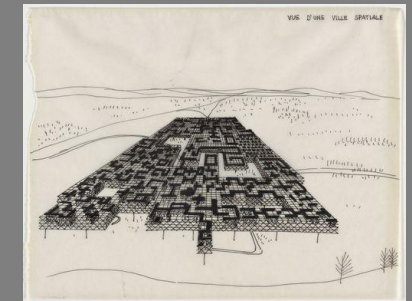
Περίπτωση 2

«Τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά της φουτουριστικής αρχιτεκτονικής θα αφορούν την παροδικότητα και την παλαίωση», έγραψε ο Filippo Tommaso Marinetti το 1914 στο «μανιφέστο της φουτουριστικής αρχιτεκτονικής». «Τα σπίτια μας θα διαρκούν πολύ λιγότερο από ότι εμείς. Κάθε γενιά θα πρέπει να χτίσει την πόλη της». Οι φουτουριστές είχαν δεχτεί την ιδέα ότι η τεχνολογία βρίσκεται σε μία κατάσταση διαρκούς αλλαγής. Περισσότερο από σαράντα χρόνια αργότερα ο γεννημένος στην Ουγγαρία αρχιτέκτονας Yona Friedman, προβλέποντας και ο ίδιος ότι τα δημογραφικά γεγονότα και οι νέες συνήθειες της ζωής, αλλάζουν διαρκώς, λειτουργώντας ενάντια σε μια στατική ύπαρξη, πρότεινε κάτι ακόμα πιο ριζοσπαστικό: Κάθε δημιουργία που στηρίζεται σε αιώνιους κανόνες πρέπει να υπόκειται σε μετασχηματισμό και ανανέωση. Το πιο μεγάλο εμπόδιο σε μια τέτοια «γενική θεωρία κινητικότητας,» όπως ο Friedman το είδε, ήταν η ακαμψία του χτισμένου περιβάλλοντος. Η κατοικία, οι χώροι εργασίας, και οι υπηρεσίες έτειναν να επιβιώσουν περισσότερο από τους σχεδιαστές τους καθώς επίσης και από τη χρήση τους, λόγω του τρόπου με τον οποίο είχαν κατασκευαστεί. Πρότεινε, έτσι, (1958) μια «κινητή αρχιτεκτονική», αποσκοπώντας όχι σε μια αρχιτεκτονική κινούμενων μερών αλλά ευελιξίας, ένα ευμετάβλητο σύστημα το οποίο θα ενσωμάτωνε και θα προσέφερε προσαρμοστικότητα στις νέες χρήσεις.

Η κριτική έρευνα του Friedman προέκυψε από την προτελευταία συνεδρίαση του CIAM στο Dubronnik το 1956, στο οποίο παρευρέθηκε. Κατά τη διάρκεια αυτού του συνεδρίου ο μοντερνισμός τέθηκε υπό αμφισβήτηση, χαρακτηρίστηκε ξεπερασμένος, αφού παρήγαγε μόνο στατικά σχέδια τα οποία ήταν ακατάλληλα για τις νέες σφαιρικές πραγματικότητες. Θεώρησε ότι οι συζητήσεις σχετικά με τις έννοιες «της κινητικότητας,» «της εξέλιξης,» «της αύξησης και αλλαγής», κάποια από τα θέματα τα οποία προωθήθηκαν έντονα από τους Team 10, ήταν πάρα πολύ ασαφή. Η έννοια της κινητής αρχιτεκτονικής ήταν η συμβολή του Friedman στο δέκατο διεθνές συνέδριο, έδωσε έμφαση στη σχέση του κοινωνικού δυναμικού και της αρχιτεκτονικής, και πρότεινε στους αρχιτέκτονες να συμπεριλάβουν αυτή την σχέση στη σκέψη τους για το μέλλον.

Στα τέλη του 1957, ίδρυσε το d'Etudes d' Architecture Groupe Mobile (GEAM), στο οποίο συμμετείχαν αρχιτέκτονες από τη Γαλλία, την Ολλανδία, την Πολωνία, και το Ισραήλ. Την ίδια χρονιά συνέταξε ένα χειρόγραφο στο οποίο παρουσίαζε τις ιδέες του. Μεταξύ των αναγνωστών, ήταν ο Le Corbusier, ο Jacob Bakema, και ο κοινωνιολόγος Roger Caillois, ο οποίος είχε αναπτύξει συγγενείς θεωρίες για το παιχνίδι και τον ελεύθερο χρόνο. Ο Friedman ολοκλήρωσε το χειρόγραφο του δύο έτη αργότερα και το δημοσίευσε με δική του πρωτοβουλία προσελκύοντας έτσι το ιδιαίτερο ενδιαφέρον αρκετών αρχιτεκτόνων

Τα σχέδια του Friedman

Η ηλεκτρονική πολεοδομία του Τ. Ζενέτου

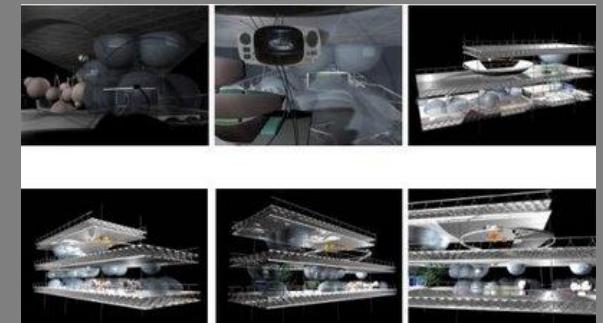
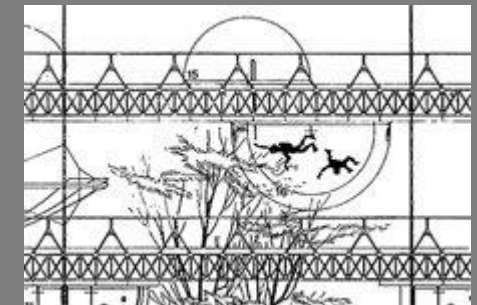

(1926 –
1977)
Περίπτωση
3

Σε μία εποχή όπου τα αποτελέσματα της μοντέρνας πολεοδομίας και του ορθού λόγου είχαν διαφανεί αρκετά καθαρά, διαμορφώνοντας ριζικά τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων, από τα θύματα των παγκοσμίων πολέμων ως τα θύματα της απομόνωσης μέσα στη σύγχρονη πόλη, η ομάδα των καταστασιακών αναλαμβάνει έναν ουσιαστικό αντίλογο. Προβάλλουν μια ριζοσπαστική άποψη για τη ζωή στην πόλη – κατά της λειτουργικότητας και του ορθολογισμού – υπέρ της ποιότητας και της φαντασίας, στοιχείων που έχουν εκλείψει από τη μοντέρνα ζωή. Βασικότερα μέλη της ομάδας ο Guy Debord, ο Constant και ο Asger Jorn. Ο Constant ήδη από το '53 είχε απορρίψει τη ζωγραφική και δεν ξαναγύρισε στα μουσεία, παρά το Μάιο του '59, με μια ατομική έκθεση του με τίτλο “Ατμόσφαιρα μιας Πόλης του Μέλλοντος”. Το μοντέλο αυτό έγινε ένα από τα κεντρικά στοιχεία της Νέας Βαβυλώνας. Ο ζωγράφος είχε μετασηματιστεί σε ένα τύπο καταστασιαστή αρχιτέκτονα. Μέσα σε ένα περιβάλλον γεμάτο από τους προγόνους των Καταστασιακών ο Τάκης Ζενέτος σπουδάζει αρχιτεκτονική στην Ecole des Beaux-Arts στο Παρίσι. Στη Γαλλία μένει ως το '56, οπότε και εγκαταλείπει το Παρίσι και μια σίγουρη καριέρα για να μεταβεί στην Ελλάδα.

Το 1962 ο Ζενέτος παρουσίασε για πρώτη φορά την μελέτη του για την «Ηλεκτρονική πολεοδομία» ενώ το 1966 στο Ε' Πανελλήνιο Αρχιτεκτονικό Συνέδριο ανακοινώθηκε μία εφαρμογή της για την Αθήνα. Οι ιδέες του για την πόλη του μέλλοντος, οι οποίες ξεκίνησαν το 1952, κινούνται στο ίδιο πλαίσιο με αυτές των ξένων συναδέλφων του. Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 50' μελέτησε τα προβλήματα των πόλεων και αντιλήφθηκε πολύ σύντομα ότι η διαδικασία πολεοδομικής ανάπτυξης -με την οριζόντια επέκταση του αστικού ιστού-ενσωματωμένη σε ένα εμπορευματικό τρόπο παραγωγής του δομημένου περιβάλλοντος, προκαλούσε μόνιμες καταστροφές και αλλοιώσεις στο μοναδικό και πεπερασμένο σε μέγεθος φυσικό περιβάλλον. Η μελέτη του Ζενέτου αφορά σε μια πόλη βασισμένη στα τελευταία τεχνολογικά επιτεύγματα, τόσο ως προς την κατασκευή της, όσο και προς το βαθμό επιρροής της τεχνολογίας επάνω στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Η τεχνολογία εδώ παίρνει θετική χρεία, βοηθώντας και αποδεσμεύοντας τους πολίτες πχ. από τις επαναλαμβανόμενες βιομηχανικές διαδικασίες. Το ίδιο ισχύει και για τους πολίτες της Νέας Βαβυλώνας: έχουν στη διάθεση τους οτιδήποτε μπορεί να εξυπηρετήσει τις βασικές αρχές της Ενωτικής Πολεοδομίας και να τους αποδεσμεύσει από άχρηστες εργασίες. Αυτή είναι μια μόνο από τις πολλές συγκλίσεις των δύο προτάσεων.

Το όραμα του αρχιτέκτονα

Σε μια δεύτερη ανάγνωση όμως μπορεί κανείς να καταλάβει πως διαφέρουν ριζικά μεταξύ τους. Στηρίζονται σε μια κοινή τεχνολογία, στην τεχνολογική αιχμή της εποχής τους. Οι λύσεις που προτείνονται έχουν παρόμοιες δυνατότητες. Παρόλα αυτά οι δημιουργοί τους, βλέπουν στην κάθε μια διαφορετικά πράγματα, που προκύπτουν από τη διαφορετική εκκίνηση του καθενός, αλλά και από το σκοπό στον οποίο οδηγούν τις προτάσεις τους.

Η κεντρική ιδέα της «Ηλεκτρονικής Πολεοδομίας» είναι η δημιουργία ενός εκτεταμένου συστήματος αναρτημένων από καλώδια επιπέδων, που θα φιλοξενήσουν της δραστηριότητες της πόλης και ιδιαίτερα την κατοικία, επάνω από την προστατευόμενη και ελεύθερη φύση. Οι τεχνολογίες της επικοινωνίας θα επιτρέπουν τη γενικευμένη διασύνδεση ανθρώπων και κοινωνικών ομάδων. Η εκτεταμένη εφαρμογή τηλε-εργασίας, τηλε-διαχείρισης, τηλε-ιατρικής, τηλε-εκπαίδευση, θα ξαναοργανώσει το ανθρώπινο περιβάλλον προς την κατεύθυνση της ελεύθερης επικοινωνίας και δημιουργικής απασχόλησης.

Η πρόταση του Ζενέτου έχει στοιχεία πρωτοτυπίας και χαρακτήρα αυτονομίας, εντούτοις παρουσιάζει ομοιότητες με άλλες ουτοπικές προτάσεις της εποχής του. Η "πόλη πάνω από την πόλη" αποτελεί βασικό στοιχείο της ιδέας του Friedman, του οποίου η μελέτη για την Spatial city συνέπεσε χρονικά με αυτήν της ηλεκτρονικής πολεοδομίας του Ζενέτου. Οι προτάσεις φαίνεται να έχουν αρκετές ομοιότητες, ωστόσο ο Ζενέτος διαφωνεί με την συνύπαρξη βιομηχανίας και κατοικίας που υπάρχει στην Spatial city. Σύμφωνα με τον ίδιο, δεν θα υπάρχει κανένας απολύτως λόγος να συνυπάρξουν όταν επικρατήσουν οι τεχνολογίες της επικοινωνίας. Επίσης το στοιχείο της μεταβολής στον χρόνο και ο χρόνος ως εργαλείο σχεδιασμού, περιέχεται στις προτάσεις του Ιαπωνικού μεταβολισμού, οι οποίες όπως θεωρεί ο Ζενέτος, λύνουν τοπικά μόνο το πρόβλημα των μεγαλουπόλεων. Τέλος στη μελλοντική του πόλη φαντάζεται τον άνθρωπο με διαφορετικό τρόπο από ότι ο Constant τον Homo Ludens. Σε αντίθεση με την New Babylon, στην "ηλεκτρονική πολεοδομία" θα υπάρχει ο Διαδραστικός Άνθρωπος ο οποίος θα έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλει το χώρο με την βοήθεια διαδραστικών περιβαλλόντων που συνδυάζονται με τηλε-δραστηριότητες. Κοινός τόπος των θεωριών τους είναι η πίστη σε μια αταξική κοινωνία, μια πιο βιώσιμη πόλη και ένα άθικτο περιβάλλον. Κοινός τόπος συνάντησης είναι ακόμα και η ριζοσπαστικότητα με την οποία αντιμετωπίζει ο καθένας κάποια ζητήματα. Οι δύο προτάσεις, παράλληλα με την τεχνολογική εξέλιξη, βλέπουν μια επιστροφή του ανθρώπινου γένους στις ρίζες του. Ο Ζενέτος διαβλέπει την απαλλαγή από τα διάφορα συμπλέγματα που προέκυψαν μέσα στις σύγχρονες κοινωνίες της απομόνωσης. Ο Constant προτείνει την επιστροφή σε έναν πρωτόγονο νομαδισμό – αρχαίο χαρακτηριστικό των ανθρώπων. Τελικά η πρόταση του Constant έχει ένα χαρακτήρα πιο ρομαντικό, χωρίς τόσο αναλυτική σκέψη γύρω από το «πώς» αλλά περισσότερο γύρω από το ίδιο το αποτέλεσμα. Χαρακτηριστική είναι η έντονη αίσθηση της ατμόσφαιρας που έχουν οι μακέτες του. Ο Ζενέτος, περισσότερο ρεαλιστής, μελετά αναλυτικότερα το σύστημα που προτείνει.

Ο Ζενέτος στις αρχές της δεκαετίας του 60' συνεχίζει να επεξεργάζεται την "ηλεκτρονική πολεοδομία", και το 1962 θέλοντας να δώσει λύση στο πρόβλημα της αύξησης του πληθυσμού, πρότεινε ένα πολεοδομικό ιστό χωρίς όρια, ως μία κατασκευή που τείνει να καλύψει όλη τη γη. Αργότερα το 1971 μελετάει την μονάδα της κατοικίας ως ένα συνδυασμό βιομηχανοποίησης και ευελιξίας, που θα πρόσφερα στον κάτοικο την δυνατότητα συναρμολογεί τα στοιχεία της, διαμορφώνοντας έτσι τον προσωπικό του χώρο.

Βιβλιογραφία - Πηγές

Βιβλιογραφία:

- Δημήτρης Φιλιππίδης, Νεοελληνική Αρχιτεκτονική, Εκδόσεις Μέλισσα
- Ζήσης Κοτιώνης, Η τρέλα του τόπου, Εκδόσεις Εκκρεμές
- Ελένη Καλαφάτη - Δημήτρης Παπαλεξόπουλος, Τάκης Χ. Ζενέτος Ψηφιακά Οράματα και Αρχιτεκτονική, Εκδόσεις LIBRO
- Τάκης Χ. Ζενέτος 1926-1977, Έκδοση «Αρχιτεκτονικών Θεμάτων»

Πηγές:

<http://el.wikipedia.org/>

http://www.altfactor.ath.cx/library/stuff/fantastiki_logotexnia.html

<http://www.sadas-pea.gr/old/34638.htm>

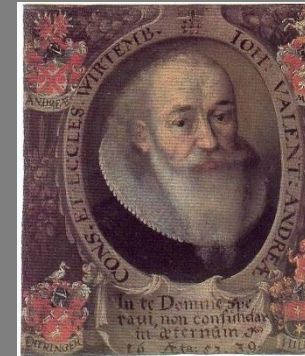
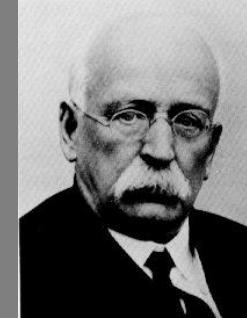
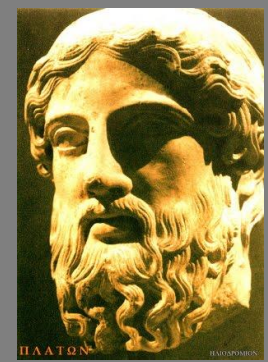
http://www.designnow.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=259&Itemid=53

<http://users.otenet.gr/~ltr-afs/Sxolio.htm>

<http://www.trianglemodernisthouses.com/zenetos.htm>

http://www.biblionet.gr/author/75935/Campanella_Tommaso

http://2lykvriliss.wikia.com/wiki/2lyk-vriliss_Wiki

Μερικοί από τους πρωταγωνιστές, Τάκης Ζενέτος, Ebenezer Howard, Buckminster Fuller

...

Αθήνα, 2012

